

Tiedepolitiikka-lehden ensimmäinen podcast, tekstitiedosto 8/2024

Tiedepolitiikka-lehden päätoimittajat esittäytyvät

Mervi:

Tervetuloa kuuntelemaan Tiedepolitiikka-lehden podcastia!
Tiedepolitiikka-lehteä julkaisee Edistyksellinen tiedeliitto. Tämän podcast-sarjan käynnistämistä on ollut rahoittamassa Suomen tiedekustantajien liitto. Olen Mervi Friman ja olen yksi Tiedepolitiikka-lehden kolmesta päätoimittajasta.

Mira:

Olen Mira Huusko ja olen myös lehden yksi päätoimittajista.

Reetta:

Olen Reetta Muhonen, lehden kolmas päätoimittaja. Olemme nyt siis Tiedepolitiikka-lehden uuden podcastin äärellä. Kun lehden nimi on Tiedepolitiikka, niin haluamme tässä alussa ottaa esille, että keskustelemme myös siitä, mikä on tiedepolitiikan suhde korkeakoulupolitiikkaan. Tiedepolitiikan yhteydessä voi nousta esille korkeakoulututkimus ja myös tieteen tutkimus. Kun puhutaan tiedepolitiikka-käsitteestä, me käytämme käytännössä sitä synonyymisesti korkeakoulupolitiikka-käsitteen kanssa, vaikka molemmilla on omat painotuksensa. Ollaan siis lehdessä korkeakoulututkimuksellisten ja tieteen tutkimuksellisten aiheiden äärellä.

Mira:

Hienoa! Haluatteko te kertoa tarkemmin omasta taustastanne?

Mervi:

Voisin aloittaa. Olen Mervi Friman. Taustani on ammattikorkeakoulutuksessa. Olen ollut kolmisenkymmentä vuotta siellä töissä eli ihan alusta alkaen, tosin välillä yliopistopuolella. Ammatillinen taustani on muotoilussa, mutta myöhemmin väittelin kasvatustieteissä. Väitöskirjani käsitteli ammatillista etiikkaa, joten minua kiinnostaa yleensä eettiset ja moraaliset kysymykset korkeakoulutuksessa. Olen tosiaan nyt freelance-tutkija saaden kansalaispalkkaa eli eläkettä.

Mira:

Hienoa. Entäs Reetta?

Reetta:

Olen Reetta Muhonen ja alunperin sosiologi. Olen koko työurani toiminut tutkijana.

Toimin tällä hetkellä yliopistotutkijana Tampereen yliopistossa Higher Education Goupissa eli minun lähitutkimusalani on korkeakoulututkimus. Tutkin tiedepoliittisia ja korkeakoulupoliittisia aiheita ja dosentuurini on korkeakoulututkimuksessa.

Mira:

Hyvä Reetta. Olen Mira Huusko ja olen myös väitellyt kasvatustieteestä samoin kuin Mervi, mutta korkeakoulututkimuksen puolelta niin kuin Reetta. Olen väitellyt yliopistojen itsearviointiprosesseista. Senkin seurauksena olen tällä hetkellä töissä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksessa johtavana arviointiasiantuntijana korkeakoulujen arviointien parissa.

Reetta:

Kiitos Mira. No hei nyt kun mietitään tätä Tiedepolitiikka-lehteä ja laajemmin korkeakoulututkimusta ja korkeakoulupolitiikkaa, niin mikä teitä Mervi ja Mira kiinnostaa tiede- ja korkeakoulupolitiikassa?

Mira:

Minua oikeastaan kiinnostaa aika monet asiat. Tykkään korkeakoulutuksesta laajasti. Olen ajatellut, että tykkään korkeakoulutuksesta ilmiönä. Nykyinen työni ja aikaisempi työ sekä aikaisemmin tekemäni tutkimus ovat liittyneet korkeakoulutukseen. Olen ollut kiinnostunut korkeakoulutuksen ilmiöistä: korkeakoulujen koulutustehtävästä, siellä tehtävästä tutkimuksesta ja minkälaisia ilmiöitä siihen liittyy, miten rahoitusmalli vaikuttaa korkeakoulujen toimintaan ja monesta muustakin ajankohtaisesta ilmiöstä.

Reetta:

Mites sinä, Mervi?

Mervi:

Jos oikein isosti sanon, niin minua kiinnostaa, miten maapallo säilyy tuleville sukupolville. Olen huolissani kulutuskäyttäytymisestämme, mikä liittyy ihan yhtäläisesti siihen, miten paljon tavaraa meillä on, sekä siihen, mikä esimerkiksi ilmasto kuluttaa ja näin edelleen. Tällaiset asiat mua kiinnostaa. Ne ehkä tulee osittain muotoilijan taustastani, koska muotoilussa on tunnistettu aika aikaisessa vaiheessa kaikenlainen uusio- ja kierrätysmateriaalien käyttäminen. Nyt minua kiinnostaa se monitieteisenä tutkimusaiheena, koska tässä on kysymys kauhean monesta. Että on kysymys vaikka biologiasta tai tuotannosta, mutta myös ihmisten käyttäytymisestä ja käyttäytymisen muuttumisesta sekä siitä, kuinka tutkimustieto menisi päätäjille. Jo 1990-luvulla ensimmäiset tutkijat sanoivat, että meillä olisi kaikki keinot välttää ilmastonmuutosta, jos tekisimme niin kuin tutkijat sanovat. Mutta kun se ei mene niin, kun siinä on se politiikka tai jotain muuta siinä välissä, että asiat ei etene niin kuin juna, vaikka kuinka toivoisi. Tämä monimutkaisuus ja tieteidenvälisyys ja oikeasti toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen ovat minun juttujani.

Reetta:

Olen usein kiinnostunein niistä ilmiöistä, joita myös tutkin. Kun tutkijana pääsee perehtymään aiheisiin syvemmin, niin niihin syttyy kiinnostus. Olen urani aikana kiinnostunut muun muassa tuottavuudesta yliopistojen kontekstissa, vaikka sosiologina se ei sanonut minulle alkuun mitään. Kun aloin aihetta penkomaan, niin siitä tulikin todella kiinnostavaa. Väitöksessäni tutkin sotien sukupolvia eli sitä, mitä yliopistossa opiskelu merkitsee sotien sukupolvelle. Tutkin yliopisto-opiskelun merkitystä opinteillä. Silloin olin paljon koulutusosioilgien aiheiden äärellä. Sieltä periytyy kiinnostus koulutusmahdollisuuksien tasa-arvoon korkeakoulutuksessa sekä kulttuuripääoman ja perhetaustan merkitykseen koulutuksessa. Siihen minulla on yleinen laaja kiinnostus. Kun sain tehtyä väitökseni, olen enemmän tutkinut korkeakoulu- ja tiedepoliittisia aiheita, kansainvälistymistä, tieteidenvälisyyttä, tutkimuksen ja tieteen rahoitusta ja viime vuodet tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja tutkimuksen arviointia. Teen myös kehittämistyötä nykyisiin aiheisiin liittyen ja tällainen vuoropuhelu lisää myös kiinnostustani.

Mervi:

Kiitos, tosi kiinnostavaa. Tekisi heti mieli vähän napata ja ruveta kehittämään ajatusta teidän sanomisienne perusteella. Enpä sitä nyt tee, vaan kysyn teiltä, miksi mielestänne Tiedepoliittikka-lehti on tärkeä? Mikä motivoi teitä toimimaan tämän lehden päätoimittajina?

Reetta:

Ajattelen, että ensinnäkin on tärkeää, että meillä säilyy kanavia tieteelliseen ajatteluun ja tieteelliseen kirjoittamiseen myös kotimaisella kielellä. Kaikki tiedämme, että nykyään kirjoitetaan yhä enemmän, ja mikä on ollut pitkään trendinä, että englanninkielisen tieteellisen julkaisemisen määrät ja suhde kotimaiseen kirjoittamiseen ovat kasvussa. Olen iloinen siitä, että Tiedepoliittikka-lehti on mukana tuomassa kortensa kekon näissä talkoissa: huolehditään siitä, että myös suomi säilyy tieteen kielenä.

Toivoisin korkeakoulutuksen ja tieteen tutkijana, että lehti voisi olla osaltaan edesauttamassa sitä, että tuotetaan korkeakoulumaailmaan ja tieteeseen liittyvää tutkimustietoa. Ajattelen siis lehteä välittäjänä myös politiikkaan ja käytäntöjen kehittämiseen. Toivoisin, että näkisimme enemmän sitä, että myös yliopistot hyödyntäisivät tietoa. Jos mietitään nykyhetkeä, niin korkeakoulupoliittisten aiheiden tutkijana kiinnitän arjessa aika paljon huomiota siihen, millä tavalla käytännöissä näkyy tutkimustieto. Kulkeeko tutkimustieto mukana kehittämisessä? Sanoisin, että yliopistoissa on korostuneesti näkökulmana, että me tuotetaan tietoa muille sektoreille, utta voitaisiin myös reflektoida sitä, missä määrin tutkittua tietoa käytetään omien käytäntöjen kehittämisessä.

Mitäs Mira?

Mira:

Tärkeä pointti oli sinulta, että tarvitaan suomenkielistä keskustelua ja suomenkielistä tieteellistä lehteä, joka tarkastelee suomalaisia korkeakouluja vaikka verrattuna muidenkin maiden korkeakouluihin. Tarvitaan lehti, joka tarkastelee suomalaista korkeakoulukenttää ja suomalaista korkeakoulujärjestelmää. Meillä on muun muassa omintakeinen korkeakoulutuksen rahoitusjärjestelmä, joka on valitettavasti Euroopan tulosperustaisin. Meillä on korkeakoulujen duaalijärjestelmä. Kansainvälisesti ei ole niin yleistä, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat tasavahvoja korkeakoulujärjestelmän osia niin kuin Suomessa. Suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä on monia muitakin suomalaisia erityispiirteitä. Mielestäni on tärkeää, että niistä voidaan puhua suomalaiselle yleisölle eikä tarvitse selittää, kuten ulkomaalaisissa lehdissä, joihin kirjoittaessa korkeakoulujärjestelmä pitää selittää laajasti ja avata kontekstia. Suomalaisessa lehdessä, kuten Tiedepolitiikassa voidaan aloittaa siitä ilmiöstä eikä tarvitse selittää taustaa niin paljon auki.

Reetta:

Haluatko Mervi vielä täydentää?

Mervi:

Joo haluaisin vahvistaa sitä, että suomenkielisissä lehdessä voi hyökätä suoraan asiaan, ettei tosiaan tarvitse aluksi kertoa siitä suomalaisesta koulutusjärjestelmästä. Jos emme puhu ja kirjoita suomeksi, niin meiltä jää syntymättä käsitteitä, sanoja, termejä ja sanontoja, mitkä on tärkeitä olla myös suomeksi. Termit napataan suoraan usein englannin kielestä. Se ei välttämättä olekaan sitä, mitä me oikeasti haluttaisiin sanoa, vaan sitten joutuu keskustelemaan, että esimerkiksi "commitment", mitä tarkoitat tällä, kun sen sijaan olisimme pohtineet sitä, mitä vastaava suomenkielinen sana tarkoittaa. On mielenkiintoista lukea aina vuosittain näitä suomalaisia uudissanoja. Siellä on joskus tieteen sanojakin joukossa.

Mira:

Hei tosi kiinnostavaa! Mennään seuraavaksi lehden sisältöihin. Meidän Tiedepolitiikka-lehdessä julkaistaan vertaisarvioituja artikkeleita, lectioita, keskustelupuheenvuoroja ja kirja-arvioiteja. Lehdessä on myös teemanumeroita, yleensä yksi tai kaksi joka vuosi. Perinteenä onkin ollut, että teemanumerot ovat olleet korkeakoulutuksen symposiumista ja Edistyksen päivistä on tullut artikkeleita lehteen. Myös silloin kun Edistyksellinen tiedeliitto täytti 50 vuotta, niin siitä oli oma teemanumeronsa. Nyt varmaan tulee uusi teemanumero, kun Tiedepolitiikka-lehti täyttää ensi vuonna 50 vuotta. Mitkä teidän mielestänne ovat olleet kiinnostavimpia juttuja, mitä lehdessä on julkaistu viime aikoina tai viime vuosina? Voisitko Mervi aloittaa?

Mervi:

Joo tykkään tästä Edistysellisen tiedeliiton 50-vuotisjuhlanumerosta eli tämä on numero 3/2022. Tämähän löytyy verkosta ihan avoimena. Tässä artikkelissa Reetta on ollut toisena kirjoittaja ja toisena Taina Saarinen. Artikkelin otsikko on "Toisto on tiedepolitiikan ydin - 50 vuotta tiedepolitiikkaa". Artikkelin kertoo siitä, että tämä maailma ei ole lineaarinen, vaan tämä on tällaista kehässä kiertämistä, mutta toivottavasti aina siitä päästään vähän jotenkin ulos ja eteenpäinkin. Artikkelissa käydään läpi Tiedepolitiikka-lehdessä olleita aiheita. Nehän on tietyllä lailla vähän samana toistuvia, kuten saako tutkija vaieta, tiedosta, vastuusta, tuloksellisuudesta, laadusta, arvioinnista ja sivistyksestä. Nämä ovat samoja asioita, joista kirjoitetaan nytkin. Ne ovat tärkeitä, joten siksi niitä täytyy toistaa.

Kieliasiaan liittyen otin toisenkin artikkelin. Tämä on numerosta 4/2016. Tämä on Inkeri Koskisen artikkeli siitä, miten humanistinen tutkimus vaikuttaa yhteiskunnassa. Tämä on pikkaisen sukua sille, kun äsken puhuin käsitteiden puuttumisesta, koska tässä Inkeri kirjoittaa hermeneuttisesti epäoikeudenmukaisesta tutkimuksesta ja silloin käsitteellisissä resursseissa on aukko. Eli ei tunnusteta niitä asioita, joita täytyisi olla olemassa ja joita täytyisi lähestyä ja tutkia. Tämä on juuri sellaista, että tällaisia aukkoja pääsee syntymään, jollei sitä tieteen ja tutkimuksen kieltä kehitetä. Pidän tätä tärkeänä, sillä tämähän ei ole mikään ohimenevä asia, vaan yhä edelleen puhutaan yhteiskunnallisen tutkimuksen vaikuttavuudesta ja sen mittaamisesta ja arvioinnista.

Mutta ettei nyt menisi pelkästään tekstiin ja sanojen äärelle, niin sitten otin vielä kolmannen artikkelin eli lehdestä 2018/2 artikkelin "Joogan ruumiillinen tietäminen", joka on Tuija Koivusen artikkeli. Tässä puhutaan siitä, ettei kaikki tieto välttämättä olekaan sanallistettavissa millään kielellä, vaan myös meidän kehomme tietää asioita ja pystyy kertomaan ja viestimään niistä itsellemme ja parhaimmillaan myös toisille silloin, kun olemme joogan kanssa tekemisissä ja yhteisöllisesti joogaamme. Me yritämme avoimin mielin olla Tiedepolitiikka-lehdessä, että myöskin jooga sisältyy parhaimmillaan tiedepoliittiseen keskusteluun.

Mira:

Voidaanko mennä ehdottoman sitä ministeriölle seuraavaksi?

Minulle tuli tuosta Mervin ideasta mieleen, kun juttelit, mikä sinua kiinnostaa, niin Tiedepolitiikka-lehdessä ovat Salonen ja Konkka kirjoittaneet siitä, miten kansalaisten hyvinvointi rakentuu kestävyttä tavoittelevassa yhteiskunnassa. He ovat tarkastelleet sitä, mikä tekee elämästä hyvää, ketkä Suomessa kokevat voivansa hyvin ja millainen rooli kestäväillä elämänvalinnoilla on kansalaisten hyvinvoinnissa. Olen itse lukenut artikkeleita paljon ja huomasi, että se on myös meidän lukijoidemme yksi ladatuimpia artikkeleita viime aikoina lehdessämme. Reetta, mikä mielestäsi on ollut kiinnostavin artikkeli viime aikoina lehdessämme?

Reetta:

Olen itse palannut monta kertaa Jussi Välimaan vuonna 2022 julkaistussa 50-vuotisjuhlanumeron artikkeliin, jonka nimi on: Onko yliopisto organisaatio vai instituutio? Jussi Välimaa tarkastelee artikkelissa yliopiston luonnetta yhtäältä instituutiona ja toisaalta organisaationa. Instituutiolla Välimaa viittaa akateemisiin intellektuaalisiin traditioihin ja yhteiskunnalliseen tehtävään ja organisaatiolla puolestaan toiminnan järjestämiseen tavoitteiden saavuttamiseksi. Minusta tämä on artikkeli on hyvä, koska se kuvaa osuvasti sitä, mitä näiden kahden todellisuuden – tai jos niitä halutaan kutsua näkökulmaksi siihen toimintaan –, niin mitä niiden eroista seuraa korkeakoulutukselle ja minkälaisia mahdollisia jännitteitä yliopistoon voi syntyä. Tätä artikkelia on ladattu myös aktiivisesti. Syy, miksi sitä on ladattu niin paljon, lienee se, että tällainen teoreettisempi jäsenyys korkeakouluista tai yliopistoista kahdenlaisina järjestyksinä antaa lukijoille välineitä ymmärtää myös nykyhetkeä, niitä ajankohtaisia jännitteitä, joita yliopistoissakin on aina.

Mira:

Kiinnostavaa.

Mervi:

Näissä Reetan ja Miran puheenvuorossa tuli esille tärkeä asia eli pystymme seuraamaan lehden sivuilta, miten lehteä luetaan, kuinka monia lukijoita sivuilla käy, miten artikkeleita luetaan ja miten niitä ladataan. Emme ole kyllä vielä ymmärtäneet raportoida lukuja lukijoille, mutta ehkä voisimme sen tehdä. Joitakin se voi kiinnostaa

Reetta:

Tässä voisi mainita myös sen, että Tiedepolitiikka-lehti on tämän kuluvan vuoden alusta alkaen ollut avoimesti saatavilla kaikille, ja me näemme myös tilastoissa tämän muutoksen. Nyt kun kaikki pääsevät lukemaan artikkeleita, niin se on myös lisännyt lukijamääriä.

Mira:

Mikä teitä juuri tässä hetkessä kiinnostaa korkeakoulupolitiikassa ja tiedepolitiikassa eniten? Mikä mielestänne on kansallisesti tai laajemminkin kiinnostava teema juuri nyt? Haluatko Reetta aloittaa?

Reetta:

Nappaan nyt kiinni tähän, mikä on yksi teema kansallisissa keskusteluissa eli tohtorikoulutuspilotti eli se, että opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt perustaa tuhat uutta väitöskirjatutkijapaikkaa. Tässä pilotissa tavoitellaan sekä lyhyempiä tutkinnon suorittamisaikoja että aktiivisempaa yhteistyötä työelämän kanssa. Minusta tämä on kiinnostava esimerkki siitä, kuinka korkeakoulupolitiikan muutos suuntaa keskustelua ja ymmärrystä siitä, millä tavalla puhumme ilmiöstä nimeltä tohtorikoulutus

ja siihen liittyvistä tavoitteista. Ensimmäiset väitöskirjatutkijat aloittavat elokuussa 2024 ja sitten viimeisetkin aloittavat tammikuuhun 2025 mennessä. Jos ajatellaan, että pilotti on vasta alkamassa, niin silti jo nyt on käyty pilotin julkaisemisesta asti aktiivista pohinää tämän aiheen ympärillä ja yliopistot ovat alkaneet muokkaamaan tohtorin tutkintojen kriteereitä uusiksi. Itse reflektoin tätä vähän pidemmällä historialla, esimerkiksi suhteessa siihen, että ollaan Miran kanssa tuttuja kollegoja Helena Aittolan kanssa, joka on aktiivisesti aikoinaan tutkinut tohtorikoulutusta Pentti Määtän kanssa paljonkin. Vaikka vuosia on puhuttu ja oltu huolestuneita tohtorikoulutuksen laadusta, niin yhtäkkiä se laatukeskustelu väistyy, kun sieltä tulee uusi voimakas näkökulma tähän aiheeseen. Seuraan tutkijana mielenkiinnolla sitä, että palaako laatukeskustelu jossain eri muodossa ja miten nämä yhdistyvät eli minkälaisia keskusteluja vielä alkaa syntymään.

Mira:

Tosi mielenkiintoista. Mitäs Mervi olet pohtinut?

Mervi:

Olen nyt ihan konkreettisesti pohtinut tieteidenvälistä dialogia. Pienin yhteinen tekijä on ensi syksyn Edistyksen päivien aiheena. Päivät järjestetään 9.-10. lokakuuta hybridi-toteutuksella eli niihin on mahdollista omalta koneelta osallistua, mutta lisäksi on mahdollista osallistua myös paikallisissa pienryhmissä. Ideanamme on se, että monen alan tutkijat keskustelevat yhdessä, että mikä on pienin yhteinen tekijä, joka meitä yhdistäisi niin, jotta haluaisimme kuunnella ja kuulla toisiamme ja yrittää löytää yhtymäkohtia ja yhteisiä päämääriä. Tässä on kysymys yhteisestä päämäärästä ja toivottavasti myös hyvästä elämästä, johon Mira viittasit tuossa Arto Salosen artikkelin yhteydessä.

Mira:

Kiinnostavaa. Itse olen miettinyt paljon sitä, mikä korkeakoulututkimuksen ja esimerkiksi korkeakoulupedagogiikan välinen suhde on vai onko niillä suhdetta vai erottautuvatko ne toisistaan. Voisiko siihen rakentaa jotain elimellistä yhteistyötä, koska puhutaan kuitenkin samoista ilmiöistä, mutta hiukan eri käsittein. Sekin sopisi Edistyksen päivien teemaan mukaan.

Reetta:

Joo mielenkiintoista. Näyttää siltä, että alamme lähestyä meidän ensimmäisen podcastimme loppua, mutta jatkoa on tietenkin luvassa. Olemme suunnitelleet syksylle muitakin sisältöjä uusille podcasteille. Podcasteissa on luvassa keskustelua tieteidenvälisyydestä, yhteisöllisistä tutkimusympäristöistä ja saamme kuulumisia myös kansainvälisestä tutkimusvaihdosta.

Mira:

Tervetuloa myös kirjoittamaan Tiedepolitiikka-lehteen! Otamme mielellään uusia ideoita lehteen ja uusia artikkeleita, mutta tietenkin myös ideoita uusiksi podcast-aiheiksi. Kiitos kuuntelusta!

Reetta ja Mervi:

Kiitos, kiitos!